

SEPTEMBER 2018

SERIE: OMKOSTNINGER VED BETALINGER I DANMARK 2016

Baggrund til serie om omkostninger ved betalinger i Danmark

Betalingsrådet har undersøgt samfundets omkostninger ved betalinger i Danmark

Omkostningerne er opgjort for 2016 og dækker indenlandske betalinger med de mest anvendte betalingsformer i Danmark, bl.a. kontanter, Dankort og internationale betalingskort.

Undersøgelsen opdaterer resultater fra National- bankens tidligere under- søgelse

Nationalbanken har tidligere undersøgt de samfundsmæssige omkostninger ved betalinger mellem husholdninger og forretninger i 2009. Betalingsrådets nye undersøgelse opdaterer resultaterne med data fra 2016.

Undersøgelsen omfatter også betalinger mellem virksomheder og overførsler mellem private

For første gang opgøres også de samfundsmæssige omkostninger ved både betalinger virksomheder imellem og ved overførsler mellem private.

Betalingsrådet har undersøgt samfundets omkostninger ved betalinger i Danmark

Betalingsrådet har undersøgt de samfundsmæssige omkostninger ved de mest anvendte betalingsformer i Danmark. Betalingsformerne omfatter bl.a. kontanter og betalingskort. Undersøgelsen bygger på data fra 2016 og er rygraden for en serie af analyser om det danske betalingsmarked. Analyserne vil blive offentliggjort løbende og omhandler de samlede samfundsmæssige omkostninger ved de 3 forskellige betalingsforhold: 1) betalinger mellem husholdninger og forretninger, 2) betalinger mellem virksomheder og 3) overførsler mellem privatpersoner. Denne del af serien er et metodepapir, der beskriver centrale begreber, og hvordan Betalingsrådet har indsamlet data til undersøgelsen.

Formålet med undersøgelsen er at skabe viden om de samfundsmæssige omkostninger ved betalinger i Danmark. Undersøgelsen giver indsigt i omkostningerne for samfundet ved forskellige typer af betalinger, samt hvordan betalingerne har udviklet sig over tid. Undersøgelsen giver også mulighed for at sammenligne de danske samfundsmæssige omkostninger med omkostningerne i andre lande, som har gennemført lignende undersøgelser.¹

Danmarks Nationalbank har tidligere foretaget en lignende omkostningsundersøgelse for Danmark med data for 2009.² Det var første gang, at der blev lavet en omkostningsanalyse af det danske betalingsmarked. Betalingsrådets analyse opdaterer resultaterne for betalinger mellem husholdninger og forretninger, såkaldte consumer-to-business-betalinger, C2B-betalinger, som også blev undersøgt i 2009. Derudover er undersøgelsen udvidet med betalinger mellem virksomheder, såkaldte business-to-business-betalinger, B2B-betalinger, og overførsler mellem private, også kaldet person til person-overførsler, P2P-overførsler.

Betalingsrådet begyndte arbejdet i 2016, og Danmarks Nationalbank har som sekretariat for Betalingsrådet stået for indsamling, validering og beregning af det omfattende datasæt. Til at bistå sekretariatet i processen har Betalingsrådet nedsat en arbejdsgruppe. Arbejdsgruppens sammensætning kan ses i appendiks. Betalingsrådet vil gerne takke alle, som har bidraget til undersøgelsen. Det gælder ikke bare de aktører, som direkte har leveret data, men også andre, som har budt ind med viden til at opbygge det datasæt, der ligger til grund for analyserne.

Ligesom i dag var det danske betalingsmarked i 2016 karakteriseret ved, at danskerne primært betalte med betalingskort og kontanter, når de handlede i fysiske forretninger. Betaling med mobil i fysisk handel var ikke bredt tilgængeligt som i 2018, men blev primært brugt til at overføre til en anden privatperson. Kontaktløse betalinger var forholdsvis nyt i 2016, og kun 9 pct. af de samlede korttransaktioner i fysisk handel var kontaktløse mod ca. halvdelen i begyndelsen af 2018. Nethandel har været stigende siden 2016, og der er blevet introduceret løsninger til at betale på hjemmesider, som har reduceret betalingstiden for betaleren. Reglerne for betalingsmarkedet er desuden ændret siden 2016, bl.a. i forhold til at overvælte gebyrer for kortbetalinger på betaler og i forhold til at modtage kontanter som betaling om aftenen og natten.

Samfundsmæssige omkostninger som begreb

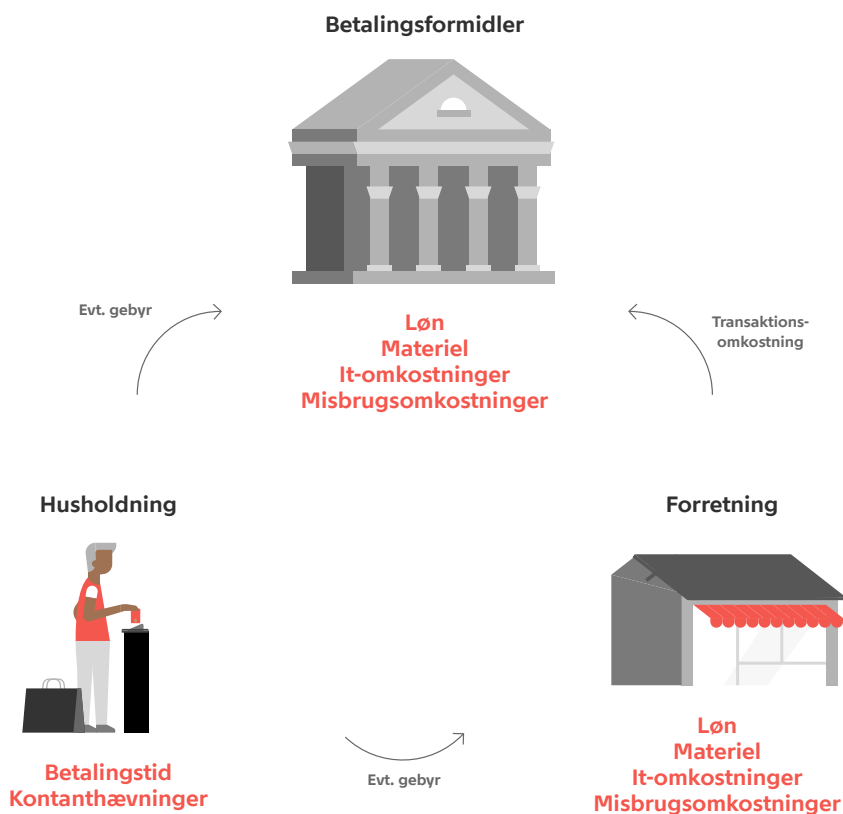
Den samfundsmæssige omkostning udtrykker det samlede ressourceforbrug hos alle de parter, der er involveret i en betaling. Betalingsmarkedet kan i grove træk opdeles i tre centrale parter: Betalingsformidlere, betalere og betalingsmodtagere. Betalingsformidlerne er fx en bank eller et kortselskab, som udbyder betalingstjenester, der gør det muligt at flytte penge fra en betaler til en betalingsmodtager. Betaleren kan være

1 Se fx Norges Bank, Costs in the Norwegian payment system, 2014, eller Bank of Canada, The Costs of Point-of-Sale Payments in Canada, 2017.

2 Jf. Danmarks Nationalbank, Omkostninger ved betalinger i Danmark, 2011.

Hvad består de samfundsmæssige omkostninger af?

Figur 1

Anm.: Grafikken viser parterne i en betaling mellem en husholdning og en forretning. Samfundsomkostninger er markeret med rødt. Pilene viser overførsler mellem parterne, fx gebyrer. Overførsler mellem parterne regnes ikke som en samfundsmæssig omkostning. Betalingsformidlerne består af banker, kortselskaber mv., leverandører af betalingsmoduler på internettet, kontanthåndteringselskaber og Danmarks Nationalbank. Transaktionsomkostninger dækker alle udgifter, som forretningen har til betalingsformidlerne. Det kan fx være et kortindløsningsgebyr, men det kan også være betaling for transport af kontanter til et kontanthåndteringselskab.

en husholdning, mens en betalingsmodtager kan være en forretning, fx et supermarked.

Parterne på betalingsmarkedet har både interne og eksterne omkostninger forbundet med betalingerne.

Interne ressourceomkostninger er de omkostninger, som betalingsformidlerne og betalingsmodtagerne har til betalinger i form af lønomkostninger, om-

kostninger til materiel og udstyr, it-omkostninger og omkostninger ved misbrug/røveri. En betaler, i form af en husholdning, har også interne ressourceomkostninger forbundet med den tid, det tager at betale eller hæve kontanter – en tid, som kunne være brugt til noget andet og derfor er en omkostning for samfundet. Summen af de interne ressourceomkostninger for alle parter i Danmark udgør i denne undersøgelse de *samfundsmæssige omkostninger*.³

³ Der findes også ulemper ved at betale, som kunne medregnes i de samfundsmæssige omkostninger. Fx skal man fysisk møde op, når man skal betale i en fysisk forretning, hvilket fx ikke gør sig gældende for handel på internettet. Undersøgelsen er afgrænset til de omkostninger, der knytter sig til at gennemføre selve betalingen, og de nævnte ulemper er dermed ikke opgjort i undersøgelsen.

Samfundsmæssige omkostninger for den enkelte betalingsform udtrykker dermed de ressourcer, som de involverede parter har brugt på at gennemføre betalingen.

Eksterne omkostninger, som er overførsler mellem parter på markedet, er ikke en del af de samfundsmæssige omkostninger, jf. figur 1. Det skyldes, at en sådan omkostning for én part på markedet er en indtægt for en anden. En overførsel i form af et gebyr indgår dermed ikke i de samfundsmæssige omkostninger, selv om det er en omkostning, som den enkelte betaler for en ydelse knyttet til betalingen.

Summen af en enkelt parts eller en enkelt aktørs interne omkostninger samt de overførsler, de foretager til andre, fx gebyrer, kaldes *private omkostninger*. Hvor de samfundsmæssige omkostninger er samfundets omkostninger ved de enkelte betalingsformer, danner private omkostninger det grundlag, de enkelte aktører eller parter træffer deres beslutninger på baggrund af.⁴

I analyserne opdeles omkostningerne ikke i variable og faste omkostninger, men der beregnes en omkostning pr. betaling. Dermed er der tale om en gennemsnitlig omkostning. Betalingsformer, der er meget anvendte, vil have lave omkostninger, da de faste omkostninger fordeles på mange betalinger.

Hvilke betalinger er dækket af undersøgelsen?

Undersøgelsen dækker husholdningernes og virksomhedernes betalinger til køb af varer og tjenester, dvs. detailbetalinger. Dermed dækker undersøgelsen både daglige indkøb i fysiske butikker og i nethandel og større enkeltstående betalingsopkrævninger, fx en håndværkerregning eller en betaling til en leverandør. Endelig dækker undersøgelsen også faste opkrævninger, fx afdrag på lån, medieabonnementer, betaling for vand, varme og el.

Undersøgelsen er afgrænset til danskeres betalinger i Danmark, og derfor indgår grænseoverskridende betalinger ikke i undersøgelsen. Det betyder endvidere, at alle omkostninger er undtaget aktiviteter, som kan henføres til grænseoverskridende betalinger.

Et eksempel herpå er brugen af betalingskort i udlandet, fx VISA/Dankort. I undersøgelsen opgøres omkostningerne for betalingskort uden at medtage omkostninger til aktiviteter, som kan henføres til brug af kortene i udlandet. Et andet eksempel er omkostninger til valutaomveksling.

Undersøgelsen dækker udbredte betalingsformer for husholdninger og virksomheder

I undersøgelsen opdeles betalingerne i tre betalingsforhold. Det første er betaling mellem en forbruger og en forretning, også kaldet en consumer-to-business-betaling, C2B. Det andet betalingsforhold er betaling mellem to virksomheder, også kaldet en business-to-business-betaling, B2B. Endelig dækker undersøgelsen også betalinger mellem privatpersoner, også kaldet en person til person-overførsel, P2P. Tredelingen i C2B, B2B og P2P er ny i forhold til omkostningsundersøgelsen for 2009, som alene opgjorde omkostninger forbundet med C2B-betalinger.

Et andet snit i undersøgelsen er en opdeling i *fysisk handel* og *fjernhandel*. Fysisk handel er handel, hvor både køber og sælger er fysisk til stede. Fjernhandel omfatter i undersøgelsen handel på internettet via kortbetalinger og betalingsopkrævninger samt mobilbetalinger.

I fysisk handel dækker analysen betalingsformerne kontanter og betalingskort, hvor betalingskort endvidere er opdelt i tre korttyper: Dankort, internationale debetkort og internationale kreditkort. For betalinger i fjernhandel indeholder undersøgelsen omkostninger for de førnævnte tre typer af betalingskort samt de mest udbredte betalingsformer til betaling af regninger. Det vil sige Betalingsservice og Leverandørservice samt konto til konto-overførsler med eller uden anvendelse af et indbetalingskort. Konto til konto-overførsler og betalinger med indbetalingskort kan foretages både i net- eller mobilbank samt ved kassen i en bank, dvs. som en betjent betaling. Derudover omfatter undersøgelsen mobilbetalinger til person til person-overførsler.

Ikke alle betalingsformer indgår i både C2B-, B2B- og P2P-områderne, jf. tabel 1. Det skyldes, at nogle be-

⁴ Aktører kan både have indtægter og udgifter i form af overførsler. Fx modtager en bank gebyrer fra husholdningerne og betaler et kontanthåndteringselskab for transport af kontanter.

Betalingsformer i undersøgelsen

Tabel 1

	Betalingsform	C2B	B2B	P2P
Fysisk handel	Konter	X		X
	Dankort	X	X	
	Internationale debetkort	X	X	
	Internationale kreditkort	X	X	
Fjernhandel	Dankort	X	X	
	Internationale debetkort	X	X	
	Internationale kreditkort	X	X	
	Betalingservice/Leverandørservice	X	X	
	Konto til konto-overførsler:			
	- Net- og mobilbank	X	X	X
	- Betjente overførsler	X	X	
	Indbetalingskort:			
	- Net og mobilbank	X	X	
	- Betjente overførsler	X	X	
	Mobilbetaling			X

Anm.: Dankort og Betalingservice og Leverandørservice er produkter. I analyserne benævnes de alle betalingsformer. Automatiske kortbetalinger indgår i opgørelser om samlede omkostninger og transaktioner, men fremstilles ikke som selvstændig betalingsform. Automatiske kortbetalinger finder sted på baggrund af en aftale mellem betaler og betalingsmodtager, og uden at betaler aktivt skal godkende den enkelte betaling. Oplysninger om automatiske kortbetalinger er i undersøgelsen bl.a. anvendt til at korrigere betalingsformerne fjernhandel med Dankort, internationale debetkort og internationale kreditkort, så fjernhandel med betalingskort kun omfatter de betalinger, hvor betaleren aktivt godkender de enkelte betalinger.

talingsformer i 2016 enten ikke kunne bruges til alle tre områder, eller at de kun blev brugt i begrænset omfang.

Hvis man sammenligner betalingsformer på tværs af C2B, B2B og P2P, er det vigtigt at have for øje, at de ikke er hinandens substitutter. De involverede parter i en betaling er forskellige, afhængigt af om der er tale om en betaling i C2B, B2B eller P2P, hvilket også afspejler sig i de samfundsmæssige omkostninger. Fx har en P2P-overførsel kun omkostninger hos husholdningerne og betalingsformidlerne, mens en C2B-betaling også indebærer omkostninger i virksomhederne og forretningerne.

Resultaterne i undersøgelsen er estimater og ikke en regnskabsmæssig opgørelse. Derudover er de underliggende data behæftet med usikkerhed. Usikkerheden kan både knytte sig til grunddata samt

til opregningen af de samlede samfundsmæssige omkostninger. Usikkerheden i grunddata kan både skyldes måleusikkerhed i de data, der er baseret på spørgeundersøgelser, samt at afgrænsningen af omkostninger knyttet til betalinger nogle gange er baseret på skøn. I opregningen af grunddata til samfundsmæssige omkostninger er der foretaget en række antagelser, fx om fordeling af omkostninger på betalingsformerne i undersøgelsen, ligesom det har været nødvendigt at foretage skøn, hvis data har været inkonsistente. Usikkerheden er søgt minimeret bl.a. ved dialog med dem, som har leveret data, og ved at sammenholde data med andre kilder.

De vigtigste parter på det danske detailbetalingsmarked er med i undersøgelsen

Omkostningsundersøgelsen er baseret på oplysninger fra centrale parter på det danske betalingsmar-

ked. Nedenfor beskrives, hvilke omkostninger hos betalingsformidlere, forretninger og virksomheder samt husholdninger der indgår i undersøgelsen, jf. tabel 2.⁵

Banker har omkostninger relateret til alle betalingsformer i undersøgelsen. Bankerne udfører selv eller betaler kontanthåndteringsselskaber for håndtering af kontanter, de udsteder betalingskort og udvikler og driver net- og mobilbank samt mobilbetalingsløsninger. Derudover udfører de en række opgaver relateret til betalinger, fx kundeservice og håndtering af sager om misbrug m.m. Endelig ejer de danske banker i fællesskab via Finans Danmark de danske systemer for clearing og afvikling af detailbetalinger, der er en central del af betalingsinfrastrukturen i Danmark.

Kortselskaber mv. har omkostninger til alle elektroniske betalingsformer i undersøgelsen. Selskaberne varetager med kortindløsning og kortudstederservice vigtige underliggende opgaver forbundet med betalinger. Kortindløseren sørger kort sagt for at tage imod forretningens kortbetalinger og sende dem videre i betalingssystemerne. En forretning/virksomhed, som ønsker at tage imod betalingskort, skal have en såkaldt indløsningsaftale med et kortselskab. Kortudstederservice er opgaver relateret til udstedelse af betalingskort, som udføres på vegne af en bank. Opgaverne består af drift af it-systemer, som bistår banken med at håndtere transaktioner, overvågning af misbrug med betalingskort m.m. Flere aktører i Danmark udfører kortindløsning og kortudstederservice, men hovedparten af aktiviteterne var i 2016 samlet hos Nets.

Hvor har betalingsmarkedets parter omkostninger til betalinger?

Tabel 2

	Fysisk handel				Fjernhandel						
	Kontanter	Dankort	Internationale debetkort	Internationale kreditkort	Dankort	Internationale debetkort	Internationale kreditkort	Betalingservice/Leverandørservice	Konto til konto-overførsler	indbetalingskort	Mobilbetaling
Banker	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kortselskaber mv.		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Leverandører af betalingsmoduler på internettet					X	X	X				
Danmarks Nationalbank	X										
Kontanthåndteringsselskaber	X										
Virksomheder/Forretninger	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Husholdninger	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

5 Omkostninger, der er afholdt af aktører, som ikke har leveret data til analysen, er i en række tilfælde dækket af analysen alligevel. Fx indgår overførsler fra pengeinstitutterne til serviceleverandører, der ikke har rapporteret til undersøgelsen, som en del af pengeinstituttets interne omkostninger. For serviceleverandørerne er der dermed implicit antaget en en-til-en-sammenhæng mellem betalingen for den ydede service og aktørens interne omkostninger.

Ud over at være kortselskab er Nets også operatør af detailclearingssystemerne, der som tidligere nævnt ejes af Finans Danmark, ligesom Nets ejer betalingsprodukterne Dankort, Betalingsservice og Leverandørservice.

Leverandører af betalingsmoduler på internettet har omkostninger til kortbetalinger i fjernhandel. Forretninger med e-handel har brug for en løsning til at modtage kundernes betalinger og sende dem videre til en kortindløser. Den funktion udfyldes af et betalingsmodul. Leverandørerne af sådanne moduler har omkostninger ved at drive og udvikle disse platforme.

Danmarks Nationalbank har omkostninger, som indgår i undersøgelsen, via sin rolle som producent af sedler og mønter.⁶ *Kontanthåndteringsselskaber* indgår også i undersøgelsen, da de servicerer banker og forretninger ved at levere, indsamle og transportere kontanter mellem forretningssteder, filialer og kontantcentre.

Forretninger og virksomheder har omkostninger i undersøgelsen som modtagere af betalinger fra forbrugere (C2B) og virksomheder (B2B) og som afsendere af betalinger til andre virksomheder (B2B). Forretninger modtager og afsender betalinger i fysisk handel og i fjernhandel. Ved betalinger i fysisk handel har forretningerne lønomkostninger til kassemedarbejdere, udgifter til kasseapparater, kortterminaler og eventuelt sikkerhedsudstyr. Disse omkostninger afholdes ikke i forbindelse med betalinger i fjernhandel. Til gengæld er der både i fjernhandel og fysisk handel omkostninger forbundet med afstemning og kontrol af betalinger. I undersøgelsen er der ikke opgjort særskilte omkostninger for offentlige myndigheder.

Den sidste part i undersøgelsen er *husholdningerne*. Husholdningernes omkostninger i undersøgelsen består af den tid, det tager dem at udføre betalinger, hæve kontanter og kontrollere transaktioner på bankkonti. Tiden er en omkostning for samfundet, fordi den tid kunne være anvendt til fx at arbejde.

Husholdningernes omkostninger er dermed en estimeret omkostning, som ikke "betales" i virkeligheden, men alligevel udgør en samfundsmæssig omkostning.

Hvordan er data til undersøgelsen indhentet?

Danmarks Nationalbank har som sekretariat for Betalingsrådet stået for at udarbejde spørgeskemaer samt indsamle og validere data i det omfattende datasæt. Arbejdet blev igangsat i 2016 og forløb frem til maj 2018, hvor valideringen af data kunne afsluttes. Herefter har sekretariatet stået for beregningen af de samfundsmæssige omkostninger og har udarbejdet analyserne i rådets analyseserie om omkostninger ved betalinger i Danmark sammen med arbejdsgruppen for undersøgelsen, jf. appendiks.

Banker

I de følgende afsnit beskrives nærmere, hvordan oplysningerne til undersøgelsen er indhentet fra de forskellige aktører, som har bidraget med data til analysen.

Opgørelsen af omkostningerne for banksektoren baserer sig på indberetning fra de fem største banker i Danmark. Danske Bank, Nordea, Jyske Bank, Sydbank og Nykredit Bank har alle leveret data til undersøgelsen. Datagrundlaget består af oplysninger om antal og værdi af de betalinger, som bankerne gennemfører på vegne af deres kunder, omkostninger forbundet med betalinger fordelt på undersøgelsens betalingsformer samt indtægter ved betalinger fordelt på hovedområder.

Bankerne har estimeret de omkostninger, der direkte kan henføres til en bestemt betalingsform, fx misbrug af betalingskort eller udgifter til kontantautomater. Derudover har de fordelt de omkostninger, som støtter op om flere forskellige betalingstyper som fx kun-

6 Nationalbanken besluttede i efteråret 2014, at produktionen af sedler og mønter af økonomiske hensyn skulle outsources til eksterne leverandører. 2016 var det sidste år med produktion af sedler og mønter i Nationalbankens bygning i København. Nationalbanken er fortsat udstedende myndighed.

deservice, omkostninger til forebyggelse af hvidvask, administration m.m. Endelig har bankerne vurderet, hvor stor en del af de enkelte omkostningskomponenter der var udtryk for faste omkostninger.

Bankerne, Finans Danmark og Nationalbanken som sekretariat for Betalingsrådet har været i dialog både inden, under og efter indberetningen af data for at sikre en ensartethed i forståelsen af de data, som skulle være en del af analysen.

De deltagende banker dækker ca. 70 pct. af sektorens samlede størrelse målt på indlån, der umiddelbart kan hæves eller bruges til betalinger. Omkostningerne i den resterende andel af banksektoren er der taget højde for ved opregning. I opregningen er det antaget, at der ikke er væsentlig forskel på omkostningsstrukturen i de banker, som medvirker i undersøgelsen, og øvrige banker.

Indhentningen af oplysninger fra bankerne foregik i samarbejde med Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, KFST. Formålet med samarbejdet var at mindske indberetningsbyrden for bankerne, idet KFST samtidig med Betalingsrådet stod over for at indhente oplysninger. KFST's formål var at opgøre omkostningerne ved driften af Dankort i fysisk handel og derigennem fastsætte rammen for forretningernes abonnementsbetaling til Nets for at modtage Dankort i fysisk handel. Betalingsrådets omkostningsundersøgelse har et bredere fokus i sit omkostningsbegreb og dækker flere betalingsformer. De samfundsmæssige omkostninger indeholder bl.a. omkostninger til udvikling samt indirekte omkostninger fx til husleje, lys, varme mv. Resultaterne for Dankort i de to undersøgelser er derfor ikke sammenlignelige.

Til opgørelsen af omkostningerne ved mobilbetaling har MobilePay leveret oplysninger om antallet af transaktioner med deres mobilbetalingsløsning, mens bankerne har leveret oplysninger om omkostningerne. Mobilbetalinger er kun medtaget som en P2P-løsning i undersøgelsen, da det var det primære anvendelsesformål i 2016.

Kortselskaber og andre betalingsformidlere

Opgørelsen af omkostninger for kortselskaber mv. baserer sig på indberetninger fra SEB Kort og Nets.

Begge har ligesom bankerne leveret data for de funktioner, de udfører på betalingsmarkedet. Det indebærer fx, at Nets for betalingskort har leveret en opsplitning i omkostninger til kortudstederservice og til kortindløsning. SEB Kort har leveret data med henblik på at dække deres omkostninger i kraft af deres rolle på markedet for internationale kreditkort.

Nets indløste i 2016 hovedparten af transaktioner med betalingskort i Danmark. For at tage højde for den resterende del af markedet for kortindløsere er de indberettede omkostninger til kortindløsning regnet op til fuld population.

Nets har ud over leverancen også stået for kontakten til Netaxept og DIBS, som har leveret data til undersøgelsen som leverandører af betalingsmoduler på internettet.

Også Danmarks Nationalbank har leveret oplysninger til undersøgelsen. Nationalbanken har leveret data til opgørelsen af omkostninger for produktionen af kontanter.

Endelig er der indsamlet oplysninger om omkostninger forbundet med kontanthåndtering gennem regnskaber fra de tre kontanthåndteringsselskaber, der var aktive i 2016. Det drejer sig om BKS, Loomis Danmark og Nokas.⁷

Forretninger og andre virksomheder

Oplysninger om omkostningerne ved betalinger for forretninger og andre virksomheder er indhentet i en spørgeskemaundersøgelse.

Selve undersøgelsen blev gennemført af DST Survey i foråret 2017. Der blev i alt udvalgt 4.000 virksomheder til stikprøven, der leverede 2.148 komplette svar. Stikprøven var delt i to. En stikprøve blandt detailvirksomheder og øvrige handelsvirksomheder samt en generel stikprøve blandt øvrige virksomheder. Årsagen til det ekstra fokus på handels- og detailvirksomheder er, at de modtager mange betalinger. Af samme grund blev stikprøven også udformet, så større virksomheder er overrepræsenterede.

Selve spørgeskemaet var også delt i to. Første del omhandlede spørgsmål om afholdte omkostninger

⁷ BKS blev i august 2016 købt af Loomis, hvilket der er taget højde for i undersøgelsen.

ved at modtage betalinger, hvilket både omfatter omkostninger til C2B-betalinger og B2B-betalinger. Anden del omhandlede omkostninger ved afsendte betalinger til andre virksomheder, dvs. B2B-betalinger. Oplysningerne er fra 2016.

Husholdningerne

Data til opgørelse af husholdningernes omkostninger kommer primært fra en samlet husholdningsundersøgelse. Undersøgelsen bestod af et spørgeskema og en betalingsdagbog, som respondenterne skulle føre.

I betalingsdagbogen skulle respondenterne notere oplysninger om de betalinger og kontanthævninger, som respondenterne udførte en specifik dag. Oplysningerne dækkede både betalingsform, typen af betalingssituation, betalingstid og beløbs størrelse.⁸

Kantar Gallup stod for dataindsamlingen, som bestod af 1.202 interviews med fuld besvarelse. Undersøgelsen blev foretaget over en måned i foråret 2017. Dermed er husholdningsundersøgelsen forskudt en måned i forhold til de øvrige data i undersøgelsen, som dækker 2016. Besvarelsen strakte sig over en måned for at tage højde for variation i betalingsmønstrene over en måned.

Ud over oplysninger fra betalingsdagbogen bidrog Salling Group med oplysninger om den gennemsnitlige betalingstid for kort- og kontantbetalinger i deres butikker. Dermed kunne betalingstiderne, som er anvendt i undersøgelsen, fastsættes med større sikkerhed.

For at opnå husholdningernes samfundsmæssige omkostninger for de enkelte betalingsformer ganges betalingstiden med antallet af transaktioner og en lønsats.

Kilder til antallet af betalinger

Der er anvendt forskellige kilder i forhold til at opgøre antallet af betalinger for de forskellige betalingsformer. Antallet af betalinger er væsentlig information til at fordele omkostninger, som ikke er fordelt på de forskellige betalingsformer i analysen, herunder om der er tale om en C2B-, B2B- eller en

P2P-omkostning. Derudover bruges antallet af betalinger til at udregne omkostningerne pr. betaling.

Den primære kilde til antallet af kortbetalinger er Nationalbankens betalingsstatistik. Her findes oplysninger om antallet af kortbetalinger fordelt på korttype, kundetype og salgskanal. Betalingsstatistikken suppleres af oplysninger fra Nets om antallet af betalinger med Leverandørservice, Betalings-service samt et estimat på antallet af automatiske kortbetalinger. Kantar Gallups husholdningsundersøgelse er anvendt i forhold til at opgøre antallet af kontantbetalinger samt antallet af P2P-, net- og mobilbankbetalinger. Endelig er opgørelsen af antallet af de forskellige typer af konto til konto-overførsler (undtagen P2P) estimeret på baggrund af data fra bankerne og Finans Danmark. Det har ikke været muligt at frasortere konto til konto-overførsler foretaget i net- eller mobilbank, som foretages mellem konti, der ejes af den samme person eller virksomhed. Antallet af konto til konto-overførsler foretaget i net- eller mobilbank indeholder dermed også transaktioner, som anvendes til andre formål end til betalinger.

⁸ Betalingstiden opgøres fra det tidspunkt, betaler får oplyst beløbet, til betalingen er gennemført.

Appendiks

Arbejdsgruppens sammensætning

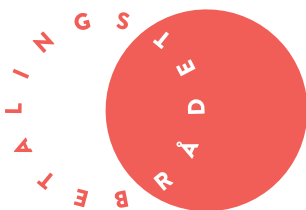
Boks 1

Betalingsrådet besluttede i 2016 at igangsætte en undersøgelse af de samfundsmæssige omkostninger ved de mest anvendte betalingsformer i Danmark. Danmarks Nationalbank har som sekretariat for Betalingsrådet stået for indsamling af data, validering af datasættet samt opregning. Til at bistå sekretariatet i processen blev der nedsat en arbejdsgruppe. Arbejdsgruppen bestod til at begynde med kun af de medlemmer, som repræsenterede de parter, der skulle levere data til undersøgelsen. Da analyserne skulle udarbejdes, blev arbejdsgruppen udvidet med flere repræsentanter for medlemmerne i Betalingsrådet.

Arbejdsgruppen bestod af:

- Henrik Sedenmark, Dansk Erhverv
- Joachim Nørgaard Strikert, Dansk Industri
- Lars Magnus Christensen, SMVdanmark
- Anders Laursen, Finans Danmark
- Andreas Kaus Jensen, Nets
- Jonas Aaen, Erhvervsministeriet
- Troels Hauer Holmberg, Forbrugerrådet TÆNK

Fra Nationalbanken deltog: Kristian Nørgaard Bentsen, Mads Mejborg Borup, Søren Truels Nielsen og Marianne C. Koch.

KONTAKT

Ole Mikkelsen
Kommunikations-
og presserådgiver

omi@nationalbanken.dk
+45 3363 6027

SEKRETARIAT
OG KOMMUNIKATION